

Com la pandèmia ha amplificat les deficiències de l'Estat

Oriol Martínez Alòs-Moner. Economista.

Juny de 2020.

«Com en anteriors escenaris, la recepta de Madrid ha estat d'insistir en la sacrosanta unitat de l'Estat! Més enllà d'aquesta retòrica caduca, això ha implicat que el marge de maniobra de les regions s'hagi vist considerablement limitat, paradoxalment, si tenim en compte que la salut pública és una competència d'aquestes.»

La pandèmia del coronavirus ha suposat un xoc mundial, com pocs esdeveniments en la història recent, i menys encara la crisi financera de 2007-2008. Hem vist com l'economia mundial ha estat pràcticament interrompuda, amb cadenes de subministrament congelades i la pràctica interrupció de l'aviació comercial. Com a conseqüència, s'han vist cadenes de suspensions de pagaments i acomiadaments al llarg dels països desenvolupats.

Adicionalment, aquest fenomen també es pot considerar com un amplificador d'allò que tenen de bo i de dolent els governs. De la mateixa manera que, segons la dita popular, només en circumstàncies extremes es coneix el veritable caràcter d'una persona, podríem dir que la resiliència de les nacions també és posada a prova quan els esdeveniments es tornen extremadament negatius.

Per ser justos, donada la severitat i rapidesa del xoc, cap país se n'ha lliurat, d'alguna manera o altra. Tanmateix, Espanya es troba de nou entre els pitjor actors, si no el pitjor, considerant que ja lidera les estadístiques de morts per milió d'habitants entre les trenta primeres economies, molt per sobre de les xifres dels seus veïns. Per fer una comparació prou gràfica: amb 366 casos per milió, Espanya està molt per sobre de Portugal, amb només 52, o fins i tot de França, amb 229.

Això no arriba de nou a Catalunya, potser perquè les coses es veuen amb més sentit crític que des de Madrid, que fagocita bona part de l'opinió pública de l'Estat. És palpable com Espanya està novament ensopegant en un gran test, precisament en un moment en què la coalició suposadament d'esquerres podria demostrar que l'Estat ha deixat enrere els fantasmes del passat, per sempre. Al contrari, com en anteriors escenaris, la recepta de Madrid ha estat d'insistir en la sacrosanta unitat de l'Estat! Més enllà d'aquesta retòrica caduca, això ha implicat que el marge de maniobra de les regions s'hagi vist considerablement limitat, paradoxalment, si tenim en compte que la salut pública és una competència d'aquestes. El contrast no pot ser més evident amb Alemanya, per exemple, on s'ha produït un diàleg racional entre el govern federal i els länders, que tenen gairebé discrecionalitat total per fer-hi front.

Donats aquests factors, l'estratègia espanyola, abans que garantir que els brots de virus no "sortissin" de Madrid (tenint en compte que la capital ha estat de llarg l'indret amb més

afectats des de l'inici), ha facilitat *de facto* que aquest es propagués a les altres regions. Per exemple, el govern central va ignorar repetidament les peticions, per activa i passiva, dels governs catalans i bascos, entre d'altres, per a poder tenir autonomia en gestionar la pandèmia en els respectius àmbits. Aquesta línia del centralisme madrileny –de nou, paternalista– ha fet perdre dies i fins i tot setmanes clau. Per pervers que pugui semblar, el guió dictat per Madrid era que la capital no ha de ser confinada, de cap de les maneres, sense importar els costats induïts, també en vides humanes.

La crua realitat és que degut a les seves eternes balances deficitàries, el Govern espanyol té un marge de maniobra molt reduït per fer front als efectes econòmics de la pandèmia. Com ho han explicat molt clarament els estats membres més responsables fiscalment, Espanya no ha aprofitat aquests darrers deu anys de cicle econòmic expansiu per fixar els seus comptes públics, bàsicament limitant la despesa pública d'acord amb les possibilitats del país. Això implica una alta vulnerabilitat, un cop xocs externs apareixen. En conseqüència, davant la situació crítica de xifres insostenibles –es pronostica que el deute públic es dispari del 100% d'abans de la crisi al voltant del 120% sobre el PIB–, aquests dies el govern està apostant fort, forçant per tal que es repregui l'activitat productiva a fi de revitalitzar l'economia, esperant que el pic de la pandèmia sigui quelcom del passat.

Més enllà dels aspectes morals en joc, tenint en compte els efectes en termes de vides humanes, no cal dir que això també implica un alt risc econòmic: de fet, nous pics d'infectats podrien acabar implicant una càrrega encara més feixuga per a les arques de l'Estat. En qualsevol cas, aquest mateix context extremadament crític pot ser que acabi per obrir els ulls a molts, pel que fa a la necessitat de que les institucions catalanes no hagin d'estar més a la mercè d'un estat incompetent, insostenible i, finalment, no-reformable.

* * *